

Biuletyn Polonistyczny

27.10.2021

Literaturoznawstwo

Odpamiętywanie polsko-żydowskie

Autor/Redaktor: Sławomir Jacek Żurek

Wydawnictwo: Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana
Pawła II

ISBN: 978-83-7306-979-4

Tytuł monografii *Odpamiętywanie polsko-żydowskie* można uznać za określenie całego procesu dokonującego się od ponad trzydziestu lat (od roku 1989) w badaniach historycznych, kulturoznawczych i literaturoznawczych obejmujących wkład polskich Żydów w rozwój kultury polskiej, ich uczestnictwo w życiu społecznym oraz relacje między nimi a pozostałymi Polakami. Podjęcie tego rodzaju eksploracji było poprzedzone ciszą, która po systemowo przeprowadzanej przez hitlerowców eksterminacji Żydów zapadła wokół ich wielowiekowej obecności w Rzeczypospolitej. Prowadzone w latach 1945–1989 oglądy naukowe – odnoszące się i do tej obecności, i do unicestwienia świata żydowskiego w czasie Holokaustu – miały bardzo ograniczony zakres. Władze komunistyczne nie widziały bowiem potrzeby ani przywoływania dziejowego istnienia polskich obywateli żydowskiego pochodzenia, ani pochylenia się nad ich „zniknięciem” podczas wojny. Taka polityka sprawiła, że dla większości Polaków zarówno świat żydowski sprzed drugiej wojny światowej, jak i sama Zagłada stały się zaledwie artefaktami powstałymi w oparciu o przebiegające w kulturze procesy postpamięciowe. (Ze *Wstępu*)

Sławomir Jacek Żurek - prof. zw. dr hab.; dyrektor Międzynarodowego Ośrodka Badań nad Historią i Dziedzictwem Kulturowym Żydów Europy Środkowej i Wschodniej oraz kierownik Pracowni Literatury Polsko-Żydowskiej KUL; autor monografii: „...lotny trud polśnienią”. *O motywach judaistycznych w poezji Arnolda Śluckiego* (1999), *Synowie księżycy. Zapisy poetyckie Aleksandra Wata i Henryka Grynberga w świetle tradycji i teologii żydowskiej* (2004), *Z pogranicza. Szkice o literaturze polsko-żydowskiej*

(2008), *Zastępy w polszczyźnie. Szkice o świętach w poezji polsko-żydowskiej dwudziestolecia międzywojennego* (2011), *Literatura polska w Izraelu. Leksykon* (współautor: Karolina Famańska-Ciesielska) (2012), *Polonistyczny autoportret dydaktyczny. Studia – rozpraw – szkice* (2020); koordynator międzynarodowego zespołu badawczego “21st-Century Literature and the Holocaust. A Comparative and Multilingual Perspective” (grant ROTHSCHILD FOUNDATION HANADIV EUROPE; 2020–2023), działającego w ramach konsorcjum: University of Antwerp (Belgia), Bar Ilan University (Izrael) i Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II (Polska); członek m.in.: Międzynarodowego Stowarzyszenia Studiów Polonistycznych, Polskiego Towarzystwa Studiów Żydowskich, Towarzystwa Naukowego KUL, Komitetu ds. Dialogu z Judaizmem Rady Episkopatu Polski, Polskiej Rady Chrześcijań i Żydów, Rady Naukowej Laboratorium „Więzi”.

Książka Sławomira Jacek Żurka *Odpamiętywanie polsko-żydowskie. Szkice – studia – interpretacje* to wynik dojrzałej, roztropnej refleksji nad sprawami polsko-żydowskimi w XX wieku. Praca podejmuje ogromne spektrum tematów; od liryki dwudziestolecia międzywojennego po współczesne transformacje literackie obrazu Zagłady. Monografia ukazuje niezwykłe skomplikowanie tych relacji, dylematy tożsamościowe autorów, ich podjęte dramatyzmem wybory językowe, tematyczne i ideowe, a przy tym wszystkim narracja monografisty prowadzona jest tak, że zaprasza, by podjąć kontynuację wątków w niej ujawnionych, zarysowanych. To, jak sadzę, wielki walor tej erudycyjnej, napisanej klarownym językiem książki o sprawach najtrudniejszych z trudnych.

Prof. dr hab. Jarosław Ławski (Uniwersytet w Białymstoku)

Monografia Sławomira Jacek Żurka opatrzona została znaczącym tytułem *Odpamiętywanie polsko-żydowskie*. Bardzo trafna to formuła, która ukazuje trwający od roku 1989 proces kulturowy w badaniach humanistycznych wskazujących na wkład Żydów w rozwój kultury polskiej, ich uczestnictwo w życiu społecznym oraz relacje z Polakami. W owym zjawisku kultura żydowska wraca do świadomości polskiego czytelnika w szerokim, pozbawionym ideologicznych naleciałości dyskursie. Specyfika obecności Żydów w życiu II Rzeczypospolitej, skandal Zagłady, wydarzenia Marca '68, wreszcie procesy postpamięciowe, wszystko to uzyskuje także dzięki pracom Żurka swój odpowiedzialny i fachuowy kształt.

Prof. dr hab. Daniel Kalinowski (Akademia Pomorska w Słupsku)

ISBN 978-83-7306-979-4

TOWARZYSTWO NAUKOWE
KATOLICKIEGO UNIWERSYTETU LUBELSKIEGO
JANA PAWŁA II

Pracownia Literatury Polsko-Żydowskiej KUL

Sławomir Jacek Żurek

Odpamiętywanie polsko-żydowskie

Sławomir Jacek Żurek Odpamiętywanie polsko-żydowskie

TOWARZYSTWO NAUKOWE
KATOLICKIEGO UNIWERSYTETU LUBELSKIEGO JANA PAWŁA II

Spis treści

Dlaczego „odpamiętywanie”? Wstęp 9

Why “Re-Remembering?” Introduction 15

MIĘDZY ARIĄ A GOLUSEM. O LITERATURZE POLSKIEJ, ŻYDOWSKIEJ I POLSKO-ŻYDOWSKIEJ

1. Magen Lublin (מגן לובלין). (Arnsztajnowa i Czechowicz..... 23

2. Cienie żydowskiego Lublina w poezji polskiej XX i XXI wieku..... 45

3. Żydzi polscy w armii II Rzeczypospolitej. Profile i drobiazgi żołnierskie Adolfa Rudnickiego 51

4. Studium relacji chrześcijańsko-żydowskich. Czarodziejka z Kastylii Szaloma Asza 59

5. Języki Żydów polskich. Lingwistyczne dylematy poetów polsko-żydowskich 81

6. Mityczny fenomen Kresów w poezji polsko-żydowskiej 91

7. Poezja polsko-żydowska a dziecko 103

CZTERY STRONY CZASU. WĘDRÓWKI PISARSKIE ARNOLDA SŁUCKIEGO

8. Polsko-żydowska Warszawa. Zapisy liryczne 121

9. Dwa oblicza Rosji. Biografia i poezja 131

10. Idole i Idol. Interpretacje 141

11. Polski publicysta w Izraelu 151

DWIE ZIEMIE I DWA NIEBA. LITERACKIE OBRAZY POLSKO-IZRAELSKIE

12. Polska i Polacy w poezji autorów piszących po polsku w Izraelu. 173

13. Podwójny Mesjasz. Piotruś Leo Lipskiego. 187

14. Poezja i judaizm. O wierszach izraelskich Anny Frajlich. 199

15. Krytyka literacka na łamach izraelskiego dziennika „Nowiny-Kurier” po roku 1968. Rekonesans. 207

W TEKSTOWYM ŚWIECIE ZAGŁADY. O NAJNOWSZEJ LITERATURZE POLSKIEJ

16. Zagłada i topika. 229

17. Rekonstrukcje.	239
18. Transfiguracje.	267
19. Subwersje.	291
Komparatystyka pamięci. Zakończenie.	305
Skróty tytułów.	313
Nota wydawnicza.	315
Bibliografia.	317
Indeks osób.	337

Rok publikacji: 2021

Do pobrania:

- 01a_Wstep_pol.pdf
- 01b_Wstep_ang.pdf
- 1_okladka__Odpamietywanie_2.pdf

Słowa kluczowe: pamięć, Holokaust